

До посібника включено публікації українською, російською, польською, англійською та іншими мовами, що містять інформацію з історії бібліотечної справи і бібліографії в Україні в її сучасних адміністративних межах, як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Крім того, окремо за географічним принципом подано бібліографію публікацій про історію бібліотек української діаспори в різних країнах світу. Публікації згруповано за тематичним принципом. Тому покажчик має розгалужену структуру. Складається він із двох основних частин: «Історія бібліотечної справи» та «Історія бібліографії».

Загалом же виділено 30 розділів, зокрема, такі: Джерела та історіографія історії бібліотечної справи і бібліографії в Україні; Теоретичні та практичні аспекти вивчення історії бібліотечної справи і бібліографії в Україні; Історія бібліотечної справи в цілому в окремі історичні періоди (зокрема, функціонування книгозбірень протягом ХХ ст. розкрито в шести розділах); Історія створення і діяльності бібліотечних асоціацій і об'єднань в Україні; Спорудження спеціалізованих бібліотечних будівель; Розвиток фахової бібліотечної і книгознавчої преси. Окремими блоками подано бібліографію публікацій про історичне минуле найбільших наукових книгозбірень сфери впливу Міністерства культури і туризму України, інших бібліотек, що мають статус національних.

Найбільшим за обсягом є блок, в якому подано бібліографію історії бібліотечної справи за сучасною адміністративно-територіальною ознакою в межах областей, районів, окремих міст та великих регіонів (Поділля, Південна Україна, Слобожанщина, Галичина тощо). Для обласних універсальних наукових бібліотек додатково наведено хронологію їхніх перейменувань та зміни відомчої підпорядкованості. Крім власне публікацій історичного характеру, посібник містить і бібліографічні покажчики про окремі книгозбірні, які також є важливим додатковим джерелом для поглибленого вивчення минувшини тих чи інших бібліотек. Частково включено й статті про історію невеличких сільських бібліотек із місцевої малотиражної преси. Навіть побіжний аналіз публікацій за регіональною ознакою дозволяє з'ясувати, в яких областях робота з вивчення історії бібліотечного будівництва ведеться плідно, а в яких залишає бажати кращого і потребує активізації.

Гідно репрезентовано на сторінках покажчика й історію бібліотек різних видів і форм власності – системи НАН України, освітніх, сільськогосподарських, медичних, а також церковних та монастирських.

Історія бібліотечної справи і бібліографії – це не лише зародження, становлення, розвиток та сьогодення окремих бібліотек. Це й існування в часі окремих напрямів

бібліотечно-бібліографічної діяльності – каталогізації, фондування (книгопостачання), професійної термінології, стандартизації, механізації та автоматизації бібліотечних процесів, МБА, читачезнавства тощо. Ці аспекти також відображено у покажчику в тематичних розділах, так само, як і історію цензури в бібліотечній справі за царату та часів тоталітарного суспільства.

Дуже цікавим напрямом історико-бібліотечних досліджень, який активно розвивається в останні роки, є історія приватних книгозбірень, що існували на теренах України завдяки зусиллям козацької старшини, церковних ієрархів, родової шляхти, відомих державних діячів ХVІІІ–ХІХ ст., видатних представників творчої і наукової інтелігенції. Деякі з цих бібліотек були помітними явищами в культурному житті тогочасного суспільства, містили унікальні й рідкісні видання. Багато приватних книгозбірень мали непросту долю, пережили відчутні пертурбації, переїзди, розпорошення, знищення або ж стали складовими інших наукових і публічних бібліотек, часто у вигляді меморіальних книжкових колекцій. Публікації з історії цих бібліотек, досліджених багатьма відомими вченими і краєзнавцями, також відображено у покажчику за абеткою прізвищ їхніх перших власників чи засновників.

У літопис національної культури, зокрема бібліотечної справи і бібліографії, золотими літерами вписано імена багатьох осіб. Тому помітне місце у посібнику займає розділ «Персоналії», присвячений висвітленню у численних публікаціях бібліотечної і бібліографічної праці численних представників вітчизняної інтелігенції. Ці матеріали згруповано за абеткою прізвищ осіб.

Окремо виділено цілісні рукописні матеріали, мемуари, спогади відомих бібліотекарів, які, хоч і не були опубліковані чи чекають на опублікування, але, безперечно, становлять великий інтерес для дослідників історії бібліотечної справи. Завершує покажчик перелік авторефератів кандидатських і докторських дисертацій з даної теми, що були захищені в СРСР і Україні.

Оскільки чимало публікацій мають багатоаспектний характер, то у посібнику на них застосовано систему бібліографічних відсилок. Науково-допоміжний апарат до видання складається з іменного покажчика, в якому виділено номери позицій, що стосуються окремих персоналій.

Покажчик «Історія бібліотечної справи і бібліографії в Україні» адресований всім, хто цікавиться цією яскравою сторінкою вітчизняної культури. Гадаємо, що він буде корисний бібліотекарям, науковцям, аспірантам, краєзнавцям – всім, хто небайдужий до історії бібліотек як культурних інститутів, скарбниць мудрості.

ПОКАЖЧИК «БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО УКРАЇНИ (1991-2008)»

УНПБУ підготовлено до друку ретроспективний науково-допоміжний бібліографічний покажчик „Українське бібліотекознавство (1991–2008)”. Метою його авторів було достовірне висвітлення бібліотекознавчого доробку провідних учених та наукових колективів України, показ всіх напрямів і особливостей вітчизняного бібліотекознавства у вказаний період.

Посібник відкривається ґрунтовною вступною статтею, підготовленою провідним вітчизняним бібліотекознавцем, професором, доктором історичних наук М. Слободяником.

Особливістю даного видання є охоплення ґрунтовних наукових праць, які висвітлюють сучасні теоретичні та методичні проблеми в галузі вітчизняного бібліотекознавства.

О. Політова

Показчик має складну структуру: бібліографічні записи згруповано у 15 основних розділів, чотирнадцять із яких названо відповідно до наукових напрямів, що сформувалися у бібліотекознавстві на сучасному етапі: «Методологія бібліотекознавчих досліджень», «Теоретичні засади бібліотекознавства», «Історико-бібліотекознавчі дослідження», «Бібліотечний соціальний інститут», «Зарубіжне бібліотекознавство», «Бібліотечна соціологія та психологія», «Бібліотечний менеджмент та маркетинг», «Краєзнавча діяльність бібліотек», «Бібліотечна професіологія», «Бібліотечне фондознавство», «Бібліотечні каталоги та інформаційно-пошукові мови», «Інформаційна діяльність бібліотек», «Бібліотечне обслуговування», «Інформатизація бібліотек». П'ятнадцятий розділ – «Персоналії» – присвячений видатним постатям у бібліотечній науці. Частина з тематичних розділів має ряд підрозділів.

Специфіка розташування описів документів всередині розділів показника полягає в тому, що їх згруповано за типологічним принципом: спочатку розміщено відомості стосовно монографій, навчальних посібників, далі – авторефератів дисертацій; після цього – про окремі праці: навчально-методичні посібники, результати аналітичних досліджень, розробки, рекомендації, а в кінці розділу – наукові статті. В межах названих блоків описи розташовано за абеткою прізвищ авторів та назв документів.

Посібник розраховано на наукових працівників у галузі бібліотекознавства, бібліотечних фахівців, викладачів, аспірантів, студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів.

КОНФЕРЕНЦІЇ. СЕМІНАРИ. ЧИТАННЯ

БІБЛІОТЕКИ І НАЦІОНАЛЬНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

7 липня 2010 року на базі Ужгородської ЦРБ відбулося засідання “круглого столу” на тему: “Особливості діяльності бібліотек в багатонаціональних населених пунктах області” (модератор – директор Закарпатської ОУНБ Л. Григаш). У ньому взяли участь представники управління культури Закарпатської облдержадміністрації, Ужгородської райдержадміністрації, видавництва, навчальних закладів області, провідні фахівці обласних, центральних районних та міських бібліотек.

Відкриваючи засідання заступник начальника управління культури облдержадміністрації І. Канюка зазначив важливість діяльності 112 бібліотек, що діють в області, щодо задоволення національно-культурних потреб населення, збереження традицій дружби та взаємодопомоги представників усіх національностей, їхньої духовної самобутності, забезпечення поваги до мови та культурної спадщини. Начальник відділу культури і туризму Ужгородської райдержадміністрації Л. Ленарт ознайомив присутніх із роботою закладів культури і мистецтв району, які в тісній співпраці з культурно-освітніми та мистецькими закладами роблять свій внесок у розвиток національних культур. Заступник голови Ужгородської райдержадміністрації А. Югас наголосив на необхідності вдосконалення культурно-дозвілєвої та виховної роботи закладів культури, яку слід здійснювати спільно з навчальними закладами.

З доповіддю “Роль публічних бібліотек області у взаємозбагаченні національних культур Закарпаття” виступила заступник директора з наукової роботи Закарпатської ОУНБ В. Лехцер. В обговоренні доповіді взяли участь: директор Всеукраїнського державного багатопрофільного видавництва “Карпати” В. Браславець, директор Ужгородського коледжу культури і мистецтв М. Митровка, директор обласного організаційно-методичного центру культури В. Рудейчук. Вони окреслили проблеми організації книговидання на Закарпатті для задоволення потреб представників різних національностей, які компактно проживають тут; підготовки кадрів для закладів культури районів; налагодження

партнерських стосунків між цими закладами та встановлення закордонних зв'язків тощо.

В. Лехцер

Присутні обмінялися думками з питань: “Ресурси та послуги бібліотек на допомогу національним меншинам”, “Інформаційно-бібліографічне забезпечення національно-культурних молодіжних проблем”, “Проблеми вивчення української мови в місцях компактного проживання національних меншин області”, “Співпраця бібліотек з національно-культурними товариствами”, “Проектна діяльність бібліотек – шлях покращання обслуговування багатонаціонального складу населення району”.

Актуальні проблеми порушувались у виступах завідувачки відділу літератури іноземними мовами Закарпатської ОУНБ І. Горват, заступника директора з питань обслуговування юнацтва Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва І. Хмари, директора Ужгородської РЦБС В. Валієвої, директора Виноградівської ЦБС К. Вашкеби, методиста Великоберезнянської ЦРБ Т. Лазорець, директора Тячівської ЦБС І. Ключкей та ін.

У рекомендаціях “круглого столу” наголошувалося на необхідності посилення уваги влади до проблем бібліотек, особливо в питаннях сприяння зміцненню їхньої ресурсної бази, повноцінного забезпечення запитів усіх верств населення шляхом використання інформаційних технологій тощо.

Підсумовуючи розмову головний спеціаліст управління культури облдержадміністрації О. Дурунда відзначила, що працівники бібліотек області знають проблеми, що існують у роботі з обслуговування національних меншин і, в силу своїх можливостей, працюють над їхнім вирішенням, розуміючи необхідність підвищення ролі та значення бібліотек у забезпеченні соціокультурних потреб суспільства.